

Datum: vrijdag 10 november 2006

Zingen: Psalm 77: 1, 2

Gebed

Lezen: Psalm 77

Inleiding

Bronnen: Online Bijbel, Kantekeningen SV, Matthew Henry, Calvijn

Boven deze Psalm staat in mijn Bijbeltje "Vertrouwen in aanvechtingen". Het gaat hier dus over een kind van de Heere in zware beproeving. Asaf is hiervan de dichter zo meldt de aanhef. Wie is Asaf?

Een zoon van Berechja, zang- en muziekmeester van David. Zijn stamboom wordt teruggevoerd op Gersom, de tweede zoon van Levi. Volgens de kroniekschrijver leidde hij in de door David op de Sion gestichte tabernakel het godsdienstig gezang, eerst alleen, maar nadat de eredienst meer geregeld was, met Heman en Ethan. Zijn vier zoons waren voorgangers van even zoveel zangafdelingen, waarvan er in totaal 24 bestonden, die ieder 12 leden sterk waren (1 Kron.6:39 vv.; 15:17,19; 26:1,2,6,9).

Tevens was hij dichter van Psalmen en na David wel de meest beroemde (2 Kron.29:30; Neh.12:46). In het boek van de Psalmen dragen twaalf Psalmen zijn naam, waarvan er één (Ps. 50) in het tweede boek staat, terwijl de overige (Ps. 73 tot 83) het grootste gedeelte van het derde boek vormen. Zij behoren alle tot de zogenaamde Elohimpsalmen, d.w.z. tot de psalmen, waarin de Godsnaam Elohim wordt gebruikt, en de naam HEERE (JHWH) slechts zeer zelden voorkomt. Ook verder hebben deze Psalmen vele kenmerken gemeenschappelijk. Zij munten uit door een profetische toon, waarmee in nauw verband staat, dat God hier sprekend ingevoerd wordt. Dit zou kunnen verklaren, dat Asaf in 2 Kron.29:30 "ziener" (chozeh) genoemd wordt. Maar uit 2 Kron.35:15 blijkt dat ook andere zangers zo genoemd werden.

Ondanks deze gemeenschappelijke kenmerken kunnen niet alle Psalmen die op zijn naam staan, aan Asaf toegekend worden. Sommige dragen kenmerken van een latere vervaardiging. Misschien vindt hun gemeenschappelijk karakter en hun benaming van Asaf-psalmen haar oorsprong hierin, dat zij gemaakt zijn door leden van de zangersfamilie van Asaf. Deze familie bloeide nog geruime tijd. Tot haar behoorde de Leviet Jehaziël, die onder Josafat als profeet optrad en die van Mattanja, dat is Nethanja, zoon van Asaf, afstamde (2 Kron.20:14; vgl. 1 Kron.25:2). Daarna wordt het geslacht ten tijde van Hizkia (2 Kron.29:13) en Josia (2 Kron.35:15) vermeld.

Met Zerubbabel en Jozua keerden 128 of 148 leden uit de ballingschap terug (Ezra 2:41; Neh.7:44), die ook direct bij de grondlegging van de tempel (Ezr.3:10) in functie traden. Als hoofd van de hele familie wordt op een lijst van de bewoners van Jeruzalem (na de ballingschap) Mattanja genoemd, die van Asafs eerstgeborene Zakkur afstamde (1 Kron.25:2; 1 Kron.9:15; Neh.11:17; Zichri, in Nehemia Zabdi, is nl. dezelfde als Zakkur; vgl. Neh.12:35 en ook Neh.12:8,25).

In een aanhangsel van die lijst worden twee van zijn kleinkinderen als tijdgenoten van Nehemia genoemd: de een als opziener over de Leviëten, die bij de offerdienst werkzaam waren (Neh.11:22), de ander als voorganger van een van de twee Levitische zangkoren, die bij de inwijding van de stadsmuren fungeerden (Neh.12:35).

Twee andere personen die Asaf heten, komen voor in 2 Kon.18:18,37; Jes.36:3,22; Neh.2:8. De Asaf in Neh.2:8 was de door de Perzische koning aangestelde opperhoutvester (SV bewaarder van de lusthof) over uitgestrekte domeinbossen in Juda ten tijde van Nehemia. In 1 Kron.26:1 is Asaf een schrijffout voor Ebjasaf (1 Kron.9:19).

Onlangs tijdens de dankdagdienst werd 's-middags aangegeven door ds. Roodsant dat Asaf niet alleen een dichter en opperzangmeester is geweest, maar ook profeet (1 Kron. 25:1-2; 2 Kron. 29:30). De Heilige Geest heeft door zijn mond een algemene vorm van gebed gegeven voor de Kerk onder haar beproeving, opdat de gelovigen ook te midden van de zwaarste vervolging des te minder zouden nalaten hun gebed naar de hemel op te zenden. Asaf spreekt hier niet van het bijzondere leed van een enkele mens, maar hij geeft uiting aan het klagen en zuchten van het uitverkoren volk van God, Gods keurlingen. Nu prijzen de gelovigen de verlossing, die eenmaal gewrocht is, die een getuigenis was van de voortdurende genade van God, opdat zij hierdoor aangemoedigd en versterkt zouden worden om ijverig te volharden in de gebeden. Matthew Henry citeert in zijn commentaar een rabbijn die zou hebben gezegd dat deze psalm spreekt in het dialect van de gevangenen, en daarom denken sommigen dat hij geschreven werd tijdens de Babylonische gevangenschap.

De psalm is, volgens Matthew Henry, op te delen in twee stukken:

I. De psalmist klaagt hier over de diepe indrukken, die door zijn moeilijkheden teweeggebracht waren op zijn gemoed, en de verzoeking, waarin hij was om aan hulp en uitkomst te wanhopen, vers 2-11.

II. Hij moedigt zich aan om te hopen dat ten laatste alles wel zal zijn door de herinnering aan Gods vroegere verschijning ter hulpe Zijns volks, waarvan hij verscheidene voorbeelden noemt, vers 12-21. In het zingen van deze Psalm moeten wij beschaamd zijn over ons zondig wantrouwen van God, Zijn voorzienigheid en belofte, en Hem de eer geven van Zijn macht en goedheid door een dankbaar gedenken aan hetgeen Hij tevoren voor ons gedaan heeft, en een goedsmoeds steunen op Hem voor de toekomst.

Het smeken tot God begint met "Mijn stem is tot God en ik roep." Dat geeft aan dat hij hoorbaar zijn smekingen tot God opzendt. Het was niet alleen inwendig, maar het kwam naar buiten. Zo diep was zijn benauwdheid. Hij roept. Het staat in dit tweede vers in de tegenwoordige tijd. Zijn stem klimt steeds op tot God! Hij zucht tot de levende God! Dat is nu een vrucht van het werk van de Heilige Geest in zijn hart. De Geest is het die zucht met onuitsprekelijke zuchtingen: En desgelijks komt ook de Geest onze zwakheden mede te hulp; want wij weten niet, wat wij bidden zullen, gelijk het behoort, maar de Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen. (Rom. 8:26) De kantekeningen geven bij "bidt

voor ons" aan: Het Griekse woord betekent voor iemand bidden, en wordt van Christus hierna gezegd (Rom. 8:34), die onze voorspraak is bij de Vader, en als Middelaar voor ons bidt (1 Joh. 2:1), hetwelk de Heilige Geest in zulker voege niet kan toegeschreven worden, alzo Hij onze Middelaar eigenlijk niet is; maar het betekent hier dat de Heilige Geest ons tot bidden met onuitsprekelijk zuchten verwekt, en ons als voorspelt onze les, hoe wij in alle zwaarigheden moeten bidden (Luk. 12:11,12; Joh. 16:13; Gal. 4:6).

Zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods, en dezelve Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. (Rom 8:14,16). Onlangs mocht ds. Van Rossem uit dit 14^e vers het Woord bedienen.

Dat deze dichter een kind van God is blijkt ook uit het laatste gedeelte van het 2^e vers: en Hij zal het oor tot mij neigen. Hij wist van eerdere uitreddingen en vertrouwde dat de Heere ook nu hem zou helpen. In het deze Psalm vinden we gangen verklaard zoals die gevonden worden bij een levendgemaakte ziel. In het 3^e vers verklaart de dichter dat hij ten dage van zijn benauwdheid de Heere zocht. Zijn hand was zelfs 's-nachts uitgestrekt naar Hem. Hij breidt, net als David in Psalm 143, zijn handen uit tot God. Wanneer wordt er werkelijk tot de Heere geroepen? Als het nood geworden is in ons leven. Men zegt wel nood leert bidden. Dat kan zo zijn als we moeilijkheden meemaken op allerlei terrein, bijvoorbeeld met onze gezondheid of op het werk. Maar als die moeilijkheden over zijn, dan verstomt ook vaak het bidden. Daar waar het een waar werk van de Heere is, worden we bepaald bij onze diepste nood, dat we zonder God zijn en onder Zijn rechtvaardig oordeel. Dat brengt in de benauwdheid van het hart.

Zoals we al stelden vinden we dit gebed terug bij een levendgemaakte ziel. Van huis uit is er geen waar gebed bij ons te vinden. Het gebed is de ademtocht van de ziel. We weten vanuit Genesis dat de HEERE God de mens geformeerd had uit het stof van de aarde en in zijn neusgaten geblazen de adem des levens. Alzo werd de mens tot een levende ziel. (Gen. 2:7). Zo is het nu ook geestelijk in de levendmaking van een dode zondaar. De HEERE blaast door Zijn Woord en Geest de dode zondaar tot leven. Lees ook maar eens Ezechiël 16. Als de Heilige Geest gaat werken in ons leven dan begint Hij met het overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel. (Joh. 16:8). We worden dan gewaar dat we God kwijt zijn doordat we moedwillig en vrijwillig Hem de rug hebben toegekeerd. Gezondigd te hebben tegen de liefde Gods, tegen Zijn Wet en inzettingen. Dan gaan we billijken dat we straf verdiend hebben. We gaan beleven dat we het oordeel van God waardig zijn. Denk maar eens aan de moordenaar aan het kruis. (Luk. 23:40-43). God kwijt, betekent alles kwijt. Voor eeuwig te moeten wegzinken in de eeuwige dood, in de hel. Het woord "dood" betekent dat we God kwijt zijn.

Een aantal jaren geleden sprak ds. Kleiberg in onze gemeente naar aanleiding van Openbaring 1:17-18. Christus betuigt daar: "En Die leef, en Ik ben dood geweest; en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen." Hij zei toen onder andere: Als er een klein kindje geboren wordt en het ligt in de wieg, dan leeft het. Je ziet het bewegen. En nu zegt de Heere van dit kindje dat het geboren is, dood in de zonden en de misdaden. Levend en toch dood. God kwijt. Zijn we door het werk van de Heilige Geest hierbij bepaald geworden? Als we in die staat verkeren, dan is er niets dat naar God vraagt, niets dat God zoekt. Lees Romeinen 1 maar eens wat over de toestand van de mensheid wordt gezegd. En

dat geldt niet alleen het heidendom, maar ook de verbondskinderen. Wat een wonder dat de Heere ons dan apart heeft genomen en het teken en zegel van het verbond der genade aan ons voorhoofd in de Doop heeft laten aanbrengen. We weten allen wat dit inhoudt: dat we in zonden ontvangen en geboren zijn en kinderen des toorns zijn, zodat wij in het rijk Gods niet kunnen komen, tenzij wij van nieuws geboren worden. De Doop leert ons de onreinheid van onze zielen, opdat wij vermaand worden een mishagen aan onszelf te hebben, en ons voor God te verootmoedigen, en dat we onze reinigmaking en zaligheid buiten onszelf in Jezus Christus moeten zoeken. Zie verder het Doopformulier en artikel 34 van de NGB.

Luther zei ooit dat als een volk zijn Doop verstaat, dat het gered is. Verstaan wij de Doop? Dan is er een roepen tot God geboren. Dan zijn we gewaar geworden dat een enorme last ons drukt, namelijk de last van schuld en zonden. De last dat we God de eer niet geven, terwijl Hem alle eer toekomt! Neem in gedachte een dode waarop een enorme steen gelegd wordt. Dat voelt hij niet. Zo is het met ons allemaal van huis uit. We leven ons leventje. Misschien wel eens aangedaan door een preek, we kennen misschien wel eens tijden dat we ernstig tot God bidden, of dat we proberen om naar Zijn Woord te leven. Maar het heeft geen diepgang. Uiteindelijk missen we de Heere niet, en kunnen we best zonder zijn Woord. Uiteindelijk zijn we niet de grootste der zondaren geworden. Maar als de Geest gaat blazen in ons leven dan komt de gestalte van de moordenaar aan het kruis, van de tollenaar in de tempel en van Saulus die van zijn paard geworpen is, in ons. Dan pas gaan we de steen van schuld en zonden voelen die ons als een last is die te groot is om te dragen. Het gebed van McCheyne wordt geboren: "Mijn ziele, doorziet ge uw lot, hoe wordt ik rechtvaardig voor God?" Dan is het over met de zelfhandhaving en zelfverlossing. Dan komen we in het stof voor God en onder God terecht.

Wat nu zo'n wonder is. Waar je zo voor God verootmoedigd wordt, en jezelf strafwaardig weet, dan zal de HEERE aan Zijn verbond gedenken. Dat is het verbond hetwelk Hij heeft opgericht met Zijn uitverkorene, dat is met Zijn Zoon Jezus Christus. Dat staat in Psalm 89:4 "Ik heb een verbond gemaakt met Mijn uitverkorene, Ik heb Mijn knecht David gezworen: Ik zal uw zaad tot in eeuwigheid bevestigen, en uw troon opbouwen van geslacht tot geslacht. Sela." Dat wordt gesproken van David en als type van Davids Zoon, Jezus Christus. Dan zal de Heere op Zijn tijd gaan spreken tot je ziel: Leef! Ik voor u daar gij anders de eeuwige dood had moeten sterven. Uit louter genade wordt door God mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus geschonken en toegerekend, evenals had ik nooit zonde gehad nog gedaan, ja als had ik zelf al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft, zoverre ik zulke weldaad met een gelovig hart aanneem. Dan mag het beleefd en beleden worden: Ik geloof de vergeving der zonden. Dan zijn de zaken opgelost. Ik las pas in een boek: statelijk is het opgelost, standelijk ligt het vaak onder de bestrijding. Dat wil zeggen dat de staat van het kind van God onwrikbaar vast ligt door de verkiezende liefde van de Vader, door het middelaarswerk van de Zoon en door het toepassende werk van de Heilige Geest. Standelijk kan het van 's-mensen kant bezien helemaal donker zijn. Hiervoor gaan we weer terug naar deze Psalm.

De dichter kwam weer in de benauwdheid terecht. Zijn ziel weigerde getroost te worden. Hij was verslagen en sprak niet. Hij kwam zelfs zover om uit te spreken wat in het 8^e vers staat opgetekend: "Zal dan de Heere in eeuwigheden verstoten, en voortaan niet meer goedgunstig zijn?" En verder in het 9^e vers: "Houdt Zijn goedertierenheid op? Heeft de toezegging (belofte) een einde, van geslacht tot geslacht (denk aan psalm 89:4 over het verbond)?"

Hoe kan het nu dat het bij de dichter zo donker is?

Aan het begin van deze inleiding schreven we dat deze psalm mogelijk is gedicht ten tijde van de Babylonische gevangenschap. Het volk Israël was door de Heere vanuit Egypte (uit de dienstbaarheid) uitgeleid door de woestijn naar Kanaän, het beloofde land. Ze hadden vele uitredingen meegemaakt. Denk eens aan de wonderen in Egypte, de doortocht door de rode zee, de overwinningen op de vijanden (Sihon, Og, de kanaänieten). En nu? De tempel verwoest. Het volk in Babel. De harpen aan de wilgen (Ps. 137). De dichter dacht aan zijn snarenspeel dat verstomd was. Zijn geest onderzocht al deze dingen. Hij verkeerde in Babel, ver weg van de tempel (het heiligdom). Ver weg van de beoefening van de godsdienst, van de dienst des Heeren. Zou het ooit nog terugkeren?

We weten allen hoe het is gekomen dat het tweestammen rijk naar Babel is weggevoerd. Dat is vanwege de goddeloosheid van het verbondsvolk, vanwege het dienen van de afgoden en afhoereren van de ware God. Lees maar de profetie van Jeremia. Voordat Juda wordt weggevoerd naar Babel klinken nog de laatste waarschuwingen bij monde van deze profeet: "Hooft en neemt ter ore, verheft u niet; want de HEERE heeft het gesproken. Geeft ere den HEERE uw God, eer dat Hij het duister make en eer uw voeten zich stoten aan de schemerende bergen; dat gij naar licht wacht, en Hij datzelve tot een schaduw des doods stelle, en tot donkerheid zette. Wanneer gij dan in uw hart zult zeggen: Waarom zijn mij deze dingen bejegend? Om de veelheid uwer ongerechtigheid zijn uw zomen ontdekt en uw hielen hebben geweld geleden." (Jer. 13:15,16,22)

En ook heden geldt dat als Gods volk eigenwillige wegen gaat bewandelen, bij God vandaan gaat (en dat doen we allen, maar ook na ontvangen genade, denk maar aan David in Psalm 119: Ik heb gedwaald als een verloren schaap, zoek Uw knecht, want Uw geboden heb ik niet vergeten.), door toegeven aan de verleidingen van de zonde, dat ze duisternis over zich brengen, zoals Asaf dat beleefde. Denk ook eens aan Petrus die Zijn Heiland verloochende door tot driemaal toe te zeggen dat hij de Heere Jezus Christus niet kende. Wat bracht hij hiermee niet een duisternis over zich heen!

Het kan ook door beproevingen zoals bij Job geschiedde. De Heere gaat vaak onbegrepen wegen bij Zijn volk: ziekte, lijden, smarten. Gods Woord zegt ons toch: Want dien de Heere liefheeft, kastijdt Hij, en Hij geselt een iegelijk zoon, die Hij aanneemt (Hebr. 12:6). Zijn kinderen hebben het nodig om getuchtigd te worden zodat ze laag bij de grond blijven, alles van Hem alleen verwachten. De Heere Jezus zegt ook dat Zijn discipelen gehaat zullen worden, omdat Hij ook gehaat is geweest op aarde. Ze zullen last krijgen van de wereld, maar bovenal van de godsdienst. Zoals al de profeten en bovenal de Heere Jezus heeft ondervonden.

Bij de profeet Jesaja (Jes. 48:10) vinden we het volgende opgetekend: "Ziet, Ik heb u gelouterd, doch niet als zilver, Ik heb u gekeurd in de smeltkroes der ellende." De Heere loutert door kruis, ellende en tegenspoed. Niet als zilver. Te weten niet zo dikwijls noch zo nauw als men zilver loutert, opdat gij niet geheel vergaat; of, niet met het zilver; dat is, Ik zal u in de smeltkroes met het zilver niet tegelijk beproeven, gelijk men het valse zilver door het goede in een en dezelfde smeltkroes tegelijk beproeft. De zin is: Ik zal u wel met kruis bezoeken, maar Ik zal het matigen. (1 Petr. 1:7) De Heere keurt in de smeltkroes der ellende. Te weten als gereinigd, gelouterd en uitgelezen goud of zilver, dat in den smeltoven gelouterd is (Spr. 17:3; 27:21). De zin is: Als Ik u door mijne genade zolang in het kruis zal hebben laten steken, totdat gij u met ware hartgrondige boete tot mij bekeert, zal Ik u weder weldadigheid bewijzen.

Nu wil de satan graag dat we de Heere gaan vervloeken, dat we op advies van de vrouw van Job God zegenen en sterven. Maar dat zal de Heere nooit toestaan! De Heere laat nooit varen wat Zijn hand begon. Hij is de Levensbron, Die bijstand zal zenden! Het kan wel zo zijn dat een kind van God zijn geboortedag vervloekt (Job 3:1; Jer.20:14) of klaagt met Elia om weggenomen te worden (1 Kon. 19:4). De Heere komt echter altijd op Zijn werk terug. Zo ook hier, want de dichter van deze psalm gaat vanaf het 12^e vers een heel ander lied aanheffen. Het klaaglied is verstomd. Het gedenklid mag worden aangeheven. Dat is de opzoekende zondaarsliefde van de Heere. Denk maar weer aan Petrus, die toen de Heere Jezus hem aankeek diep bedroefd en wenende naar buiten ging. De droefheid naar God werkt altijd een onberouwelijke bekering tot zaligheid (2 Kor. 10) Wat maakt de zonde toch altijd scheiding tussen God en de ziel! Ook in deze psalm wordt bij Asaf waarheid, wat het 7^e vers van Psalm 42 (berijmd) uitjubelt:

O mijn ziel, wat buigt g' u neder?
Waartoe zijt g' in mij ontrust?
Voed het oud vertrouwen weder;
Zoek ins 's Hoogsten lof uw lust;
Menigwerf heeft Hij uw druk
Doen verand'ren in geluk.
Hoop op Hem, sla 't oog naar boven;
Ik zal God, mijn God, nog loven.

Asaf mag door het geloof het oog naar boven heffen, naar de Heere. Hij gaat de daden des Heeren gedenken. Al de werken van God gaat hij betrachten (zeer nauwkeurig overpeinzen) en van Zijn daden spreken. Hier komt nu weer de ware dankbaarheid openbaar in het leven van Gods kinderen die het zelf continue verzondigen en met Paulus belijden: "Ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde." Hier wordt waarheid wat in psalm 50:23 staat: "Wie dank offert, die zal Mij eren; en wie zijn weg (leven, wandel en handel) *wel* aanstelt, dien zal Ik Gods heil doen zien." Jullie herinneren deze tekst waarschijnlijk wel uit de middagdienst op de dankdag. Deze ommezwaai bij Asaf komt van de Heere, die Zijn volk (armen) opricht uit het slijk. Alle registers mag Asaf bij wijze van spreken uittrekken om Zijn God groot te maken. Het werd waarheid voor Asaf waar we de psalm mee begonnen: Hij zal het oor tot mij neigen. De Heere zal hem Zijn heil doen zien. De Kerk mag bij tijden zingen met Psalm 48:6 (berijmd):

Want deze God is onze God;
Hij is ons deel, ons zalig lot,
Door tijd noch eeuwigheid te scheiden;
Ter dood toe zal Hij ons geleiden.

Na de dood zal het eerste deel van deze Psalm niet meer aangegeven hoeven te worden door Gods kinderen. Dan zal het eeuwig een grootmaken mogen zijn van God drie-enig. Dan zal het eeuwig dankstond zijn, zoals ook in psalm 89:1 (berijmd) staat opgetekend: " `k Zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheden."

Zullen wij dat lied eenmaal aanheffen? Dat we toch geen rust zullen hebben voordat we de rust in God door Jezus Christus gevonden hebben!

Zingen: Psalm 42:7

Pauze

Vragen

1. Hoeveel psalmen zijn er van Asaf?
2. Wat betekent de naam Asaf?
3. Wat is kenmerkend voor de psalmen van Asaf?
4. Wat was de reden dat Asaf in zulke benauwdheid verkeerde?
5. Wat werkte dit bij hem uit?
6. Hoe werd Asaf gered uit deze benauwdheid?
7. Vindt je in deze Psalm een bepaalde orde terug?
8. Waaruit leren wij onze ellende kennen?
9. Wat is het kenmerk van de verlossing?
10. Wat is het kenmerk van de rechte dankbaarheid?

Zingen: Psalm 77:6

Dankgebed